

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакалінська О. О. Конкурентне право: навч. посіб. / О. О. Бакалінська. — К.: Київ. націон. торгово-економічний ун-т, 2010. — 388 с.
  2. Річний звіт. 2012 рік. Антимонопольний комітет України. — К., 2010. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.atmc.gov.ua.
  3. *Опришко В.Ф., Фукс Н.А.* Особливості підготовки юристів у непрофільних вищих навчальних закладах / В.Ф. Опришко, Н.А. Фукс // Правове регулювання економіки: зб. наук. праць. / М-во освіти і науки Укр., ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. В.Ф. Опришко. — 2012. — № 11—12. — С. 6—22.
  4. *Авдашева С., Шастіко А.* Новое антимонопольное законодательство: результат стратегического взаимодействия? // Экономическая политика. — 2007. — № 3. — С. 77.
  5. Конкурентне право та політика в Україні: Огляд ОЕСР (00 2008 IN 3P1). — № 88923. — OECD, 2008. — 121 с.
- Стаття надійшла до редакції 22.07.13.

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ У НЕПРОФІЛЬНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

О. Д. Крупчан,
д-р. юрид. наук,
доцент, академік НАПрНУ, завідуючий кафедрою
конституційного та адміністративного права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДО ПИТАННЯ ПРО ЯКІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Проблема якості юридичної освіти має повсякчас надзвичайну актуальність, оскільки не лише суспільно-політичні і економіко-правові виклики зумовлюють необхідність удосконалення і посилення якості юридичної освіти. Необхідності позитивного розв'язання цієї проблеми вимагають і інші не менш важливі фактори. На першому місці з них стоїть надзвичайно велика кількість юридичних вузів і факультетів у нашій країні. Попри те, що цей фактор напрямую впливає на якість юридичної освіти, тому що

далеко при такому значному числі юридичних вузів неможливо забезпечити якісне викладання навчальних дисциплін юридичного профілю, він напряду впливає і на загальний рівень професійної підготовки юристів у системі вищої юридичної освіти. Такий стан із кількісною характеристикою юридичної освіти відомий і, попри заходи, які в останній час приймає МОН України по зменшенню кількості юридичних вузів, вона все ще лишається гіпертрофованою. Другий, не менш важливий, фактор полягає у сталій тенденції щодо зниження рівня правової культури і правової освіченості абітурієнтів. Більше того, ця тенденція зберігається і по відношенню загальнокультурного і загально виховного рівня студентів на фоні примітивізації і вульгаризації міжстатевих стосунків, відношення до старших за віком і жінок. Усі ці речі мають прямий зв'язок із низьким рівнем правового виховання і правової освіти в суспільстві і вимагають суттєвої перебудови змісту і методів вищої юридичної освіти. З цього виходить, що під час навчання в юридичних вузах студенти мають не лише поповнити відсутні у них з вини органів влади, правоохоронних органів, засобів масової інформації необхідні будь якому свідомому члену суспільства правові знання, але і необхідним чином розвинути їх, доводячи до досконалості на рівні професійної майстерності.

Наступний фактор полягає у відсутності, попри надмірну кількість юридичних вузів, дійсно якісно підготовлених юристів, здатних високо ефективно працювати у сучасних ринкових умовах, при явному «перевиробництві», тобто надмірній кількості традиційно навчених фахівців за старими методологічними підходами і кальками. Цьому негативному явищу, до речі, сприяють вади «платної» вищої освіти, коли керівники вузів, викладачі вимушені «схилятися» перед тими, хто справно платить копійку, незаслужено оцінювати і наводнювати освітній ринок дипломами з «державними» оцінками.

Певний, не позитивний вплив на якість юридичної освіти здійснює розмаїття рівнів юридичної освіти: від бакалаврату до докторантури, оскільки є необхідність забезпечення високої якості освіти на кожному з цих рівнів, що практично у юридичних вузах не вдається зробити.

При цьому, слід відзначити, що на якісний рівень юридичної освіти прямо впливає зниження попиту і авторитету юридичної науки, наукових ступенів і звань, у тому числі за рахунок над бюрократичного ставлення до порядку їх присудження, про що

свідчить зміст і дух Постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 2013 року № 567.

Не менш пов'язаним із рівнем якості юридичної освіти є недостатній рівень професійно-педагогічної компетентності професорсько-викладацького складу значної кількості юридичних вузів, у яких працюють і, на жаль, читають лекції і проводять практичні заняття навіть не юристи, не кажучи вже про відсутність у них наукових ступенів і вчених звань.

Поряд із цим, надвелике перевантаження викладачів юридичних вузів у сфері оцінювання знань студентів, практично ставить їх поза можливостями вести творчу наукову роботу, готувати і захищати дисертації.

Не менш важливим фактором, який негативно впливає на якість юридичної освіти, є гіперболізація можливостей мережі Інтернет, сучасних засобів передачі інформації і зв'язку, які студенти, висловлюючись фігурально, використовують не на користь творчого розвитку власних професійних якостей і умінь, а на створення сурогатних знань при здачі екзаменів і написання курсових, бакалаврських і магістерських робіт, які, врешті-решт, є подобою відтворення того рівня знань, яких вони мають набути на певному етапі здобуття юридичної освіти.

Одним із головних негативних факторів є надмірні бюрократична опіка і контроль з боку органів виконавчої влади, зокрема Державного казначейства, що призводить до погіршення умов фінансування юридичних вузів і значно погіршує загальний рівень їх роботи, забезпечення висококваліфікованими кадрами, робить майже не виконуваним завдання виживання, яке, в свою чергу, напряму пов'язане із якістю юридичної освіти, яку вони надають.

Враховуючи рамки даної роботи, зупинимося на загальних підходах до вирішення проблем якості юридичної освіти на основі інтеграції принципів і положень системного підходу. Виходячи із вимог системного аналізу, можна сказати, перше, що якість завжди визначається як відповідність певним вимогам, а звідси доцільніше усувати дефекти і помилки, невідповідності елементів системи юридичної освіти в країні, а не боротися з їх наслідками. Необхідно вимагати високу якість від кожного елемента цієї системи. Тільки ефективне і злагоджене функціонування всіх елементів цієї системи може дійсно забезпечити високу якість юридичної освіти. Управління якістю юридичної освіти має ґрунтуватися на тому, що якість усієї системи складається з якості її елементів. У юридичній освіті,

як і в будь-якій системі освіти, цими елементами є її мета, її зміст, процес її передачі і засвоєння, її результат.

Формування загальних методологічних підходів до забезпечення та оцінки якості вищої юридичної освіти визначається двома основними складовими: якістю освітніх стандартів і створенням систем незалежної оцінки якості підготовлюваних фахівців. Найзагальнішим критерієм якості вищої професійної юридичної освіти і вузівських правових наукових досліджень є та користь, яку вони, в кінцевому рахунку, приносять державі, суспільству, громадянам і їх об'єднанням.

Якість юридичної освіти відноситься до соціальних категорій і розуміється нами як відповідність системи юридичної освіти актуальним потребам суспільства і держави і потребам особистості, яка отримує дану освіту. Результуюча якість в інтегральній формі відбивається в певному рівні професійної компетентності юриста, тобто у рівні і якості професійних знань, умінь і навичок, інтелектуального, морального і фізичного розвитку, якого досягають випускники вузів у відповідності з освітніми цілями. Якість юридичного навчання оцінюють за такими показниками, як повнота, системність, глибина, дієвість, міцність засвоєного навчального змісту юридичної освіти. Показниками високої якості юридичної освіти є професійне критичне мислення, здатність і готовність випускників вузу самостійно формулювати і вирішувати професійно значущі завдання, бути конкурентоспроможними на внутрішньому і міжнародному ринках праці.

Конкурентоспроможність юриста визначається як рівень загальної культури особистості, що охоплює мислення, емоційно-вольові прояви, способи професійної діяльності та поведінки, цінності та ціннісні орієнтації, знання, досвід, традиції, норми і професійно-особистісні властивості. Якщо поняття якості юридичної освіти трактувати як ступінь задоволення змістом і результатами освітньої діяльності потреб соціуму і потреб особистості, то управління якістю освіти можна визначити як вид управлінської діяльності з досягнення та підтримання оптимальних показників якості функціонування окремих елементів і всієї системи юридичної освіти в цілому.

У процесі модернізації юридичної освіти з метою поліпшення її якості необхідно вирішувати безліч найважчих питань: що має становити зміст юридичної освіти? Як викладати навчальний ма-

теріал і як він повинен засвоюватися студентами? Як управляти якістю освіти та здійснювати оцінку її ефективності? Хто повинен мати доступ до вищої юридичної освіти і як здійснювати відбір до юридичних вузів? Яким чином фінансувати юридичні? Яким має бути вплив держави на діяльність юридичних вузів і систему юридичної освіти тощо? У пошуках відповідей на ці питання слід завжди пам'ятати про традиційної духовної та культурологічної місії вузів, що полягають у їх функціонуванні в якості наукових і інтелектуальних центрів розвитку будь-якого суспільства, де відбувається становлення демократичної професійно і соціально зрілої особистості юриста, покликаної викоринювати правовий нігілізм у суспільстві через затвердження і поширення високих стандартів правової освіти, освіченості культури.

Стаття надійшла до редакції 16.07.13.

О. В. Солдатенко,
д.ю.н., с.н.с., доцент,
проф. кафедри конституційного та адміністративного права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРО ОКРЕМІ НЕДОЛІКИ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ-ЮРИСТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Підготовка кадрів високої якості — основне завдання вищих навчальних закладів в Україні, а високоякісні фахівці — основне бажання роботодавців.

Занадто тривалий і не зовсім успішний період переходу України на ринкові методи господарювання став причиною не тільки економічних, політичних «перекосів», але і морально-етичних негативних зрушень у свідомості населення України, зокрема молоді. Нівелювання основних життєвих цінностей, яке відбувається на рівні держави, не могло не позначитися і на відсутності в українців бажання вчитися, набувати високих професійних якостей.

У процесі роботи зі студентами випускних курсів упродовж останніх років, особливо при перевірці дипломних магістерських робіт, звітів з практики, часто зустрічаються ситуації, коли всі матеріали списані зі звітів чи робіт минулих років, захищених дисертаційних робіт, опублікованих монографій. Це свідчить не тільки про відсутність бажання у випускників виконати роботу на високому